

Carles Cruz: «I la Llei, què hi diu?»

Carles Cruz és magistrat del Consejo General del Poder Judicial. El 21 d'octubre inaugura solemnement el curs acadèmic 2011-2012 de la Universitat de Girona amb la lliçó "I la Llei, què hi diu?", una pregunta que, al seu parer, admet diverses reflexions.

Un magistrat, en el trànsit de Girona a Madrid, què hi guanya, què hi perd?

Hi guanya la possibilitat de tenir una visió global sobre l'Administració de justícia i la possibilitat d'aportar el seu granet de sorra en la millora del servei públic. Hi perd el dia a dia de la vida gironina, tot i que hom procura seguir-la a través dels mitjans telemàtics.

Té alguna explicació al fet que, al nostre país, la justícia s'hagi considerat tradicionalment com un univers estrany i que hagi patit un cert distanciament de la societat?

Quant al llenguatge críptic que utilitzem de vegades, ja s'insisteix molt als jutges en la formació inicial i en la formació continuada que cal adoptar un llenguatge més entenedor sense perdre, lògicament, el rigor jurídic. Les dues coses són perfectament compatibles, cosa que fa uns anys no s'entenia així. El fet del distanciament social que esmenteu a la pregunta crec que es pot explicar històricament per l'hermetisme que es transmetia des de l'Administració de justícia.

Com d'independent pot arribar a ser un jutge?

Absolutament. És una característica indispensable per a la justícia d'un Estat de dret. En la formació inicial ja es treballa la manera de fer-se sentir i percebre com a independent. No n'hi ha prou a ser-ho en l'actuació professional, sinó que cal visualitzar-ho. I cal afegir que al llarg de la vida professional t'adones que tothom (en especial els diferents poders fàctics) té molt clar que això és sagrat per a un jutge. I quan un jutge es pot sentir pertorbat per alguna conducta aliena en la seva independència en pot informar el Consell General del Poder Judicial per aconseguir el seu suport i la proclamació que cessi aquella conducta pertorbadora.

El Consell General del Poder Judicial (CGPJ) és un organisme autònom. Creieu que la seva autonomia és prou reconeguda?

El Consell General del Poder Judicial és l'òrgan de govern del poder judicial, és a dir, que governa el tercer poder de l'Estat en la concepció montesquiana. Però és un gran desconegut. Hom pensa que nosaltres posem sentències, podem donar instruccions als jutges en la seva tasca de jutjar, que revisarem el cas Gürtel o el cas Garzón, per posar-ne uns quants exemples. I no és res d'això. Nosaltres nomenem els càrrecs judicials, a vegades són per discrecionalitat atenent a la seva capacitat i als seus mèrits i amb la màxima transparència de què hem estat capaços; inspeccionem l'estat dels tribunals; exercim les competències disciplinàries; organitzem les proves d'accés a la judicatura, la formació inicial a l'Escola Judicial de Barcelona i la formació continuada dels nostres jutges. També tenim una funció informadora preceptiva al Govern de l'Estat en tots els avantprojectes de llei que afectin els drets fonamentals o l'Administració de justícia. Tenim funcions exclusives en matèria de compatibilitat i interoperabilitat dels sistemes informàtics en l'àmbit de la justícia, entre altres funcions. I aquesta tasca l'exercim 20 vocals elegits per majoria qualificada a les dues cambres legislatives i un president elegit per nosaltres un cop constituïts. Res no ens vincula a partir d'aquell moment a cap força política o associativa i prenem les decisions per votació democràtica en el Ple. Hi ha decisions que requereixen 13 vots i d'altres només 11. En el mandat actual més del 90% de les decisions s'han pres per unanimitat i la resta per votació majoritària, en la qual no hi ha hagut grups monolítics enfrontats, segons les etiquetes que els mitjans de comunicació ens col·loquen habitualment.

Els ciutadans cada cop recorren més a la justícia perquè els resolgui qualsevol tipus de conflicte. És una evolució sostenible?

D'una banda, és el senyal que es confia en el fet que els tribunals siguin els que tinguin la darrera paraula en la preservació dels drets dels ciutadans. Però cal que això es pugui fer amb unes garanties d'excel·lència perquè aquella funció no es converteixi en una eina poc operativa. Cal trobar mecanismes alternatius a la solució dels conflictes en una primera etapa. Per exemple, el que s'està fent en la promoció de la mediació (que ara s'amplia a àmbits jurídics impensables fa pocs anys) i també de l'arbitratge. No tot conflicte en una primera etapa ha de passar per la taula d'un jutge. Només quan els altres mecanismes no hagin donat resultat caldrà la intervenció judicial. I a això cal afegir mesures que agilitzin els processos judicials sense que minvin les garanties bàsiques de tot litigant. Cal posar mesures dissuasives per evitar els litigants que únicament busquen la demora d'una solució al conflicte, cosa que sol passar amb aquells que poden sostenir un litigi per disposar de més capacitat econòmica.

Com poden contribuir les noves tecnologies a una administració correcta de la justícia?

Són absolutament necessàries. Cal convèncer les administracions que és una inversió relativament petita des del punt de vista econòmic i, en canvi, exponencialment positiva per escurçar la durada dels litigis. Com menys durin els litigis menys paralitzada queda l'activitat econòmica, i això permet que la seva roda no s'aturi o no tingui una marxa tan lenta. Hem començat a veure els resultats d'experiències pilot d'expedient digital o electrònic que evitaran l'entrada de paper als jutjats. Cal seguir en aquesta línia, en la qual Catalunya ha estat capdavantera i ho vol seguir sent. Tenim ja la data del juliol del 2015, en la qual qualsevol ciutadà podrà exigir que se li tramiti el litigi només per via telemàtica i sense paper. I aquest expedient digital permetrà donar un sentit i eficiència plens a la nova organització de l'oficina judicial que s'està implantant.

La legislació sobre marginalitat, violència de gènere, etc. és cada cop més extensa: què ens indica aquest fet?

Ens indica una sensibilització més gran envers problemes als quals per diferents raons no s'havia donat una dedicació específica. La crisi ha aguditzat la marginalitat, i cal donar a això un tractament diferenciat i específic. I el mateix cal dir de la violència de gènere, que és un problema cultural, social i educatiu que fa segles que té una trajectòria submergida i que ara des de fa 15 anys ha començat a sortir a la llum, i hi ha la necessitat de fer-hi front en molts àmbits de la vida col·lectiva. Que ningú esperi que aquest problema s'acabi en uns pocs anys. Cal paciència, perseverança i una actualització contínua de mitjans i recursos.

Vostè va escriure: «L'Estat del benestar no és un luxe ni una manera de tapar forats, sinó una manera de fer

“La crisi ha aguditzat la marginalitat, i cal donar a això un tractament diferenciat i específic. I el mateix cal dir de la violència de gènere, que és un problema cultural, social i educatiu.”

justícia proporcionant serveis que satisfaran necessitats que tothom té o pot arribar a tenir.» Les retallades en qüestions socials són, aleshores, una injustícia?

Suposo que a gairebé ningú amb una mínima sensibilitat social li sembla bé que es facin retallades si no són absolutament necessàries per travessar un període transitori de crisi econòmica de la qual no se surt en les mateixes condicions que quan s'hi va arribar. La dificultat sorgeix en moments de penúria econòmica i de risc greu que l'Estat del benestar s'enfonsi del tot, llavors cal fixar unes prioritats i cal tenir consciència que els més desfavorits no ho han de pagar en la mateixa proporció que els que no ho són, o no ho són tant.

La justícia fa la societat més justa?

La justícia es imprescindible per tenir una convivència pacífica, democràtica i solidària. Aquest és el fi últim al qual hem de tendir i, per això, una justícia ha de ser àgil, oberta, transparent i fer-se complir. Si és així, la ciutadania se sent emparada en els seus drets i sap que sempre tindrà a qui acudir en cas que algú els hi violi. La justícia eficient dóna tranquil·litat i confiança a una societat que conviu amb el conflicte, la confrontació, perquè tot això va unit indissolublement a la condició humana.

Què recomanaríeu a un futur estudiant de Dret? I a una persona amb vocació de jutge?

A un estudiant, que miri d'entendre la lògica que hi ha darrere els conceptes i els esquemes jurídics. No es tracta de memoritzar-ho, sinó d'entendre-ho, i afortunadament, com que l'ensenyament del dret ara és més racional i pràctic que a còpia de memòria, allò li permetrà avançar més ràpid en el coneixement. El dret sempre va acompanyat de la lògica i del sentit comú, i per tant, que es preguntí davant d'un text què és el que vol regular, què es el que vol protegir, què és el que vol evitar en cada article. D'aquí que sigui tan important educar l'ensenyament envers l'estudi de les exposicions de motius de les lleis. Al qui tingui vocació de jutge li diria que es deixi orientar en els seus estudis sobre allò que després li permetrà escurçar el camí d'accés a la judicatura. Camí que, per cert, cal canviar, i per això ja hem fet un document de propostes des del Consell, i cal reunir voluntats polítiques per modificar el sistema actual (per oposició, excessivament memorística) i fer-lo més racional i amb una durada més curta que l'actual, però en canvi avaluada de manera continuada.